

Acest document expune consideratiile MobiFon cu privire la proiectul ANRC intitulat „Decizie pentru aprobarea regulamentului privind relizarea modelului de tip „Top-Down” de calculatie a costurilor incrementale pe termen lung de catre SC MobiFon SA”, datat 11 august 2003.

In acest context, documentul trateaza o serie de probleme cheie care, din punctul de vedere al MobiFon, trebuie sa fie analizate in contextul elaborarii unui model conceptual solid, precis si corespunzator caracteristicilor pietei romanesti, care sa se adapteze modelarii LRIC.

MobiFon doreste sa isi exprime punctul de vedere pozitiv in ceea ce priveste procesul deschis si transparent de consultare initiat de ANRC in contextul evaluarii nivelului de eficienta al ratelor de terminare a apelurilor. Mai mult, MobiFon se angajeaza sa participe activ la acest proces, astfel incat ANRC sa poata beneficia de experienta si cunostintele MobiFon ca un operator activ, care face fata deciziilor dictate de realitatea pietei romanesti.

Pentru MobiFon sunt binevenite propunerile ANRC legate de o metoda sistematica si transparenta de calculare a tarifelor de terminare a apelurilor. Cu toate acestea, MobiFon doreste sa evidentieze faptul ca informatia referitoare la cost, desi importanta in stabilirea unor preturi eficiente din punct de vedere economic, reprezinta doar o parte din intreg.

Pentru stabilirea unor preturi eficiente sunt necesare informatii referitoare la sistemele de cerere in cadrul carora sunt oferite si consumate serviciile, si in special referitoare la elasticitatea proprie si incrucisata a serviciilor care stabileste:

- (i) cum ar trebui recuperate cel mai bine costurile fixe comune si totale; si
- (ii) nivelul/ marimea oricarui efect al externalitatii retelei.

MobiFon este preocupat de faptul ca ANRC se axeaza mai mult asupra costului serviciilor, fara a acorda atentia cuvenita urmatoarelor aspecte:

- (i) cum vor influenta aceste tarife de terminare a apelurilor dezvoltarea viitoare a industriei de telefonie mobila din Romania;
- (ii) cum se vor reflecta caracteristicile pietei romanesti si obiectivele industriei in aceste tarife de terminare (sa evite obstructionarea acestora);
- (iii) cum ar trebui sa fie folosita informatia de cost, *in corelatie cu datele privind cererea*, in vederea stabilirii unor preturi eficiente.

MobiFon este preocupat de nivelul de detaliere a costului solicitat de ANRC, care depaseste cu mult necesitatea de calcul a costurilor incrementale pentru tarifele de terminare. Conform paragrafului 1.1, obiectivul ANRC legat de aceasta reglementare este „...*modul de realizare a modelului de tip „top down” de calculatie a costurilor medii incrementale pe termen lung...pentru activitatile care au legatura cu interconectarea si accesul la retea...*”.

Elaborarea LRAIC nu necesita nivelul de detaliere identificat in proiectul de reglementare, asemenea detalii fiind nu doar inutile, dar si irelevante pentru obiectivul ANRC si nu sunt justificate de decizia ANRC 143/2002 prin care MobiFon este desemnat ca fiind operator cu putere semnificativa doar pe piata de terminare a apelurilor in retea proprie.

Asa cum am afirmat in repetate randuri, MobiFon considera ca ***ANRC ar trebui sa se concentreze mai mult asupra impactului creat de reglementari***, asupra modului in care aceste noi tarife de terminare ar putea influenta pozitiv sau negativ dezvoltarea pietei romanesti de telecomunicatii, si nu asupra unor detalii foarte tehnice privind modul de calculatie a costurilor. Dupa parerea noastra ANRC ar trebui sa furnize doar regulile si principiile de baza in estimarea costului, in timp ce acest document prevede mult mai multe detalii specifice si constrange MobiFon in mod inutil in abilitatea sa de a estima costurile „top down” corecte si reale de terminare a apelurilor.

MobiFon crede ca metoda ce va fi adoptata reprezinta o sansa reala pentru ANRC in vederea stabilirii unui rezultat care maximizeaza bunastarea sociala si care asigura un catalizator pentru dezvoltare, crestere si inovatie pe piata.

MobiFon considera ca exista cateva aspecte cheie prin care abordarea ANRC va duce sigur la un rezultat sub optim in detrimentul consumatorilor, al operatorilor si al dezvoltarii pietei in ansamblu.

Aceste aspecte sunt:

- Contextul European;
- Tarifele de terminare a apelurilor nationale versus internationale;
- Orizontul de timp pentru tarifele de terminare;
- Efectul externalitatii retelei;
- Definitia incrementelor;
- Cheltuielile independente de retea (cheltuielile generate de vanzarea cu amanuntul, tratamentul cheltuielilor operationale);
- Tratamentele ariei minime de acoperire;
- Eficienta;
- Tratamentele costurilor comune & Mecanismul de stabilire a marjei;
- Costul capitalului;
- Activele in curs de constructie (AICC);
- Auditarea modelului de calculatie a costurilor;
- Lista elementelor de retea.

MobiFon este de parere ca ANRC trebuie sa reconsidere aceste aspecte, pentru a exclude adoptarea unei metode care prezinta un risc cu adevarat real de a trage concluzii nepotrivite si de a adopta solutii de reglementare incompatibile cu beneficiul consumatorilor si cu generarea de stimulente adecvate pe piata telefoniei mobile.

Dupa cum se poate observa printr-o comparatie sumara a tarifelor de terminare in tarile candidate la U.E. (Al 3-lea Raport privind Monitorizarea statelor candidate la U.E. – Domeniul Serviciilor de Telecomunicatii, 16 iunie 2003), Cehia si Romania sunt singurele tari care aplica tarife semnificativ mai mici comparativ cu **media U.E. de 18.94 Euro centi pe minut**. Chiar si in tarile dezvoltate tarifele de terminare rezultate in urma exercitiului detaliat de modelare a costurilor si agreeate cu Autoritatile Nationale de Reglementare (ANR) sunt mai mari decat cele impuse de ANRC.

Decizia ANRC de a reduce tarifele de terminare la 11 US centi pe minut in 2003 nu pare a fi in concordanta cu evolutia pietei si practicile referitoare la ratele de terminare in U.E.

MobiFon atrage atentia asupra diferentei dintre determinarea costurilor si stabilirea preturilor pe baza informatiilor de cost. **Stabilirea preturilor necesita luarea in considerare a mult mai multor aspecte decat cele referitoare la cost**, iar literatura de specialitate in acest sens este convingatoare¹. Abordarea corespunzatoare a reglementarilor de limitare a preturilor ar trebui sa stimuleze firmele sa devina mai eficiente. Costurile de productie mai mici se reflecta in profituri mai mari chiar si in conditiile unor preturi (si, in consecinta, venituri) reglementate.

MobiFon considera ca exista pericolul ca ANRC sa urmareasca **reducerea ratelor de terminare la niveluri nerealist de scazute** pe baza modelarii costurilor, fara a tine in seama cont de implicatiile majore pentru consumatorii romani, pentru industrie si pentru economia romaneasca.

¹ Spre exemplu Littlechild S.C., 1983, *Regulation of British Telecommunications' Profitability*, London: Department of Industry, HMSO.

MobiFon considera ca, inainte de orice alta interventie asupra ratelor de terminare a apelurilor in reseaua mobila in Romania, ar trebui sa se intocmeasca un ***raport detaliat asupra efectelor directe si indirecte rezultate ca urmare a primei interventii a ANRC prin reducerea ratelor de terminare a apelurilor in reseaua mobila de la 12 la 11 US centi pe minut.***

MobiFon recomanda ca ***orice decizie de impunere a unor reglementari*** cu implicatii semnificative pentru industrie ***sa fie fundamentata de o Evaluare asupra Impactului Reglementarii*** impuse, evaluare realizata de ANRC prin consultatii deschise cu participantii la piata supusa reglementarii.

O mai mare atentie ar trebui acordata mecanismului prin care tarifele de terminare practicate de operatori vor reflecta costul estimat prin metoda LRIC.

Ar trebui categoric evitat un ***mecanism foarte simplist de reducere imediata a tarifelor de terminare*** la nivelul determinat de LRIC plus marja pentru costurile comune si externalitatile permise.

Pericolul adoptarii unui asemenea mecanism este de o importanta vitala in special pentru Romania, fiind ***impotriva obiectivelor ANRC si ale Guvernului*** datorita urmatoarelor ***efecte majore la nivel macroeconomic ale unei asemenea abordari:***

- ***Incetinirea procesului de crestere a gradului de penetrare a telefoniei mobile in Romania***, acesta fiind oricum foarte redus comparativ cu alte tari unde nivelul de penetrare este aproape de saturatie;
- ***Obiectivele „Serviciului Universal” vor fi foarte greu de atins***, iar capacitatea operatorilor de a contribui la reducerea cererii de Serviciu Universal se va diminua;
- ***Reducerea investitiilor straine in industria de telecomunicatii;***

- *Periclitarea capacitatii operatorilor de a investi in viitor* in licenta, tehnologie si servicii pentru implementarea *3G in Romania*, ceea ce contravine interesului consumatorilor;
- *Facilitarea exportului de valuta din Romania* si din industria de telecomunicatii datorita necorelarii ratelor de terminare internationale cu cele nationale;
- *Favorizarea fraudei si calitatii scazute a traficului international* prin mentinerea unei diferente uriase intre ratele de terminare nationale si cele internationale;
- Reducerea brusca a preturilor poate conduce la „esuarea” investitiilor in curs care nu vor mai putea fi recuperate la acelasi nivel, *eliminand astfel stimularea investitiilor.*

Efectul externalitatii retelei reprezinta o problema de o particularitate deosebita in Romania unde gradul de penetrare al serviciilor de telecomunicatii este foarte scazut. Cresterea gradului de penetrare al telefoniei mobile – care va fi incurajata prin preturi de intrare scazute reflectand efectul externalitatii retelei – nu va servi doar la cresterea bunastarii sociale in general, dar va servi totodata si la *indeplinirea obiectivelor strategice ale Guvernului referitor la Serviciul Universal*. Contextul international ar trebui deasemenea luat in considerare, efectul externalitatii retelei fiind deja recunoscut de autoritatile nationale de reglementare din tari dezvoltate, cu un grad ridicat de penetrare al serviciilor de telecomunicatii.

Efectul externalitatii retelei ar trebui inclus in tarifele de terminare a retelelor mobile – fiind calculat ca o marja peste LRIC. Comparativ cu alte piete caracterizate printr-un proces de evolutie care tinde spre *saturarea gradului de penetrare, piata romaneasca este departe de acest obiectiv, efectul externalitatii retelei fiind astfel de o importanta covarsitoare.*

Definitia ANRC privind cele **doua incremente** – „utilizatori” si „trafic” – exclude posibilitatea recunoasterii costurilor comune fixe reale ale rețelei. ***Costul terminalelor ar trebui tratat ca un cost comun al serviciilor de telefonie mobila*** si nu ca un serviciu individual, iar costurile de localizare permanenta a pozitiei utilizatorilor in retea ar trebui alocate apelurilor de intrare si apelurilor in retea proportional cu numarul de minute.

Definirea incrementelor propusa de ANRC si, in consecinta, tratamentul neadecvat al costurilor legate de aria de acoperire, vor avea ca rezultat intelegerea gresita a structurii costurilor specifice operatorilor de telefonie mobila, conducand la ***concluzii eronate asupra nivelului de eficienta si structurii preturilor.***

Maniera in care este dimensionata **aria minima de acoperire a rețelei** presupune un grad de perfectiune si super-eficienta nerealist, neintalnit in conditii reale. Costul total al ariei minime de acoperire a rețelei ar trebui sa includa si acele costuri necesare pentru asigurarea unei capacitati minime de apelare, ca si costuri comune asociate serviciilor prestate.

Cheltuielile independente de rețea generate de vânzarea cu amănuntul, cum ar fi costurile asociate cu atragerea si retinerea clientilor, serviciile de relatii cu clientii, ar trebui considerate un cost comun al serviciilor ce genereaza trafic, reprezentand costuri substantiale si necesare oricarui operator de telefonie mobila.

Pe o piata saturata din punct de vedere al gradului de penetrare ***costurile asociate cu atragerea clientilor*** (terminale, discount-uri, pret de vanzare, promotii, etc) nu pot fi justificate prin extinderea rețelei in ansamblu, fiind legate mai mult de atragerea clientilor de la un operator la altul, ceea ce contribuie mai putin la bunastarea sociala. Acesta nu este insa cazul pietelor de tipul celei romanesti unde astfel de costuri ***vizeaza extinderea rețelei.***

MobiFon este de parere ca, data fiind natura competitiva a pietei de telecomunicatii, precum si specificul pietei romanesti inca in formare, ***ANRC ar trebui sa porneasca „a priori” de la ipoteza de eficienta a pietei.*** In consecinta, MobiFon nu crede ca poate fi identificata si cuantificata cu un grad de acuratete corespunzator nici o forma de **ajustarea a ineficientei activitatii** operatorului.

Utilizarea **metodei marjelor egal proportionate (EPMU – equal-proportionate mark-up)** propusa de ANRC ar trebui inlocuita de metoda Ramsey de stabilire a preturilor (Ramsey pricing), avand in vedere ca fara recunoasterea caracteristicilor cererii specifice pietei romanesti si fara definirea corespunzatoare a costurilor comune fixe, preturile vor fi stabilite in detrimentul consumatorilor si dezvoltarii industriei.

O abordare bazata pe metoda EPMU, desi este foarte usor de aplicat, va conduce la un rezultat sub-optimal luand in considerare: (i) senzitivitatea cererii diferita de la un serviciu individual la altul, si (ii) existenta efectului externalitatii retelei.

Calcularea costului capitalului propriu nu ar trebui restrictionata din start la o singura metoda (CAPM- Capital Asset Pricing Method), dat fiind rolul ANRC de a asigura principii si orientari generale referitor la diferite aspecte ale pietei de telecomunicatii si nu de a limita posibilitatea utilizarii altor metode prin indicarea unor metode specifice de calcul a costului capitalului.

Se constata o *contradictie in pozitia adoptata de ANRC*: pe de o parte este foarte preocupat de costurile si eficienta activitatii operatorilor mobili, in timp ce, pe de alta parte, *incurajeaza angajarea unor costuri imense, nejustificate pentru operatori.*

Industria de telecomunicatii europeana se confrunta cu un nivel de costuri semnificativ legat de modelarea LRIC, costuri ce vor putea fi recuperate numai in urmatoorii cativa ani. In Marea Britanie acest proces a determinat pentru fiecare operator cheltuirea unor sume considerabile din resursele lor interne, precum si implicarea de personal dedicat (zece persoane) pentru cooperarea cu consultantii si autoritatile de reglementare in derularea procesului.

Din punctul de vedere MobiFon, **auditul modelului de calculatie a costurilor** reprezinta o cheltuiala nejustificata pentru operatori si pentru industria de telecom in general, datorita:

- Costurilor imense implicate deja in elaborarea LRIC, atat pentru operatori cat si pentru ANRC;
- Costurilor considerabile presupuse: taxele de audit pentru certificarea conformitatii cu actele de reglementare sunt de doua-trei ori mai mari decat cele pentru auditul situatiilor financiare;
- Implicarii unei a 5-a parti ca interfatare intre ANRC, Operator si consultantii externi (unul pentru ANRC si unul pentru Operator);
- Regulilor foarte stricte de alocare prevazute de modelul propus de ANRC - care vor permite un proces de reconciliere si control relativ usor.

Mobifon este constient de faptul ca modelul LRIC realizat va trebui sa reflecte o imagine reala si fidela asupra structurii costurilor Operatorului, in conformitate cu decizia ANRC si modelul de calculatie a costurilor, fiind dispus sa ofere ANRC tot suportul necesar pentru orice reconcilieri ulterioare in acest sens.

Fiecare operator din Romania precum si ANRC vor fi nevoiti sa se implice o perioada indelungata intr-un proces detaliat de modelare a costurilor, care va angrena resurse semnificative (materiale si umane). MobiFon considera ca este in interesul tuturor partilor si a consumatorilor romani ca industria si ANRC sa agreeze in prealabil gradul de detaliu si durata reala a procesului: aspectele cheie ce vor sta la baza dezvoltarii modelului (Costurile independente de retea, externalitatile, Ramsey pricing, costul capitalului), precum si intervalul de timp real necesar pentru analiza.

MobiFon este increzator ca ANRC va trata aceste aspecte cu toata atentia necesara si va adopta o abordare corespunzatoare si inteleapta pentru reglementarea realizarii modelului de tip „Top-down” de calculatie a costurilor incrementale pe termen lung (LRIC), dupa modelul altor tari dezvoltate ale U.E. si nu pe cea mai simplista si periculoasa pentru consumatori si industrie.

Data fiind importanta aspectelor mai sus mentionate, MobiFon este de parere ca, inainte de emiterea deciziei finale, ANRC ar trebui sa initeze *consultari deschise, separat pentru fiecare dintre aceste aspecte*, avand ca obiectiv o intelegere si un acord comun asupra acestora in vederea maximizarii bunastarii si dezvoltarii pietei telefoniei mobile in Romania.

Sumar al propunerilor MobiFon

1. **Inghetarea tarifelor de terminare:** *Tarifele de terminare a apelurilor in reseaua MobiFon sa fie inghetate la 11 US centi pe minut pana cand vor fi parcurse etapele de stabilizare a costurilor utilizand metoda LRIC.*
2. **Analiza efectelor primei decizii de reducere a tarifelor:** *Intocmirea unui raport detaliat asupra efectelor directe si indirecte rezultate in urma primei interventii ANRC de reducere a ratelor de terminare a apelurilor in reseaua mobila de la 12 la 11 US centi.*
3. **Orizontul de timp:** *MobiFon considera ca ANRC ar trebui sa trateze mecanismul de reducere a tarifelor in cadrul deciziei de reglementare. Mobifon considera ca o perioada de 5 ani cu punct de plecare 11 centi pe minut pentru 2004/05 reprezinta abordarea cea mai realista.*
4. **Efectul externalitatii retelei:** *Externalitatile ar trebui sa fie incluse in tarifele de terminare, fiind calculate ca marja peste LRAIC.*
5. **Definirea incrementelor:**
 - *Costul terminalelor ar trebui tratat ca un cost comun aferent serviciilor telefoniei mobile si nu ca un serviciu individual, de sine statator;*
 - *Costurile de actualizare permanenta a locatiilor pentru apelurile terminate in reseaua proprie ar trebui alocate proportional cu numarul de minute.*
6. **Cheltuielile independente de retea:** *Cheltuielile independente de retea generate de vanzarea cu amanuntul (achizitie, retentie, relatii cu clientii) ar trebui considerate un cost comun aferent tuturor serviciilor de utilizare a retelei.*

7. **Tratamentul ariei minime de acoperire:** *Costul total al ariei minime de acoperire a rețelei ar trebui să includă și acele costuri necesare pentru asigurarea unei capacități minime de apelare, tratate ca, costuri comune ale serviciilor prestate.*
8. **Ajustarea ineficientelor:**
- *MobiFon se considera a fi un operator eficient.*
 - *MobiFon nu crede că ajustările de eficiență pot fi identificate și cuantificate cu un grad de acuratețe corespunzător.*
 - *Din aceste motive, MobiFon este de părere că nici o formă de ajustare a ineficienței nu este corespunzătoare.*
9. **Tratamentul costurilor comune:**
- *MobiFon dezaproba total propunerea ANRC conform căreia costurile fixe comune trebuie să fie recuperate pe baza metodei EPMU.*
 - *Fără recunoașterea caracteristicilor de cerere a pieței și fără definirea corespunzătoare a costurilor fixe comune, prețurile vor fi stabilite în detrimentul consumatorilor și al dezvoltării industriei.*
 - *Metoda EPMU de alocare a costurilor comune fixe ar trebui înlocuită cu metoda Ramsey de stabilire a prețurilor.*
10. **Estimarea costului capitalului:** *Calculul costului capitalului nu ar trebui să fie restricționat a priori doar la o singură metodă (CAPM).*
11. **Activele în curs de construcție:** *Ar trebui identificat nivelul investiției în active în curs de execuție ce urmează să asigure o capacitate generatoare de venituri și marit corespunzător costurile unitare ale activelor relevante.*
12. **Lista elementelor de rețea:** *MobiFon consideră că lista de echipamente furnizată de ANRC pentru a fi considerate în dezvoltarea modelului LRIC (anexa 1) este incompletă și nu reflectă structura reală operațională a unei rețele GSM.*